

Egy erdélyi matematika- tanár emberarcú könyvei

Vendéglátó városokkal ismerkedve, utcáikat járva, valahogyan mindig egy könyvesboltban találok magam. Így volt ez velem 2006 novemberében is, egy szép napos novemberi szombat délutánon. A Tudományos Diákkörök Erdélyi Konferenciáját tartották a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Liceumban, ahová meghívtak, hogy népszerűsítsem folyóiratunkat és annak diákpályázatát. Ebédszünet volt, nekiindultam a városnak.

A Benedek Elek utcában, egy helyes könyvesboltban kezembe került Kiss Sándor könyve, *Matematikus a XX. század viharában*. A kötet az Erdélyi Múzeum Egyesület (Kolozsvár) és az Appendix Kiadó (Marosvásárhely) gondozásában jelent meg, 2003-ban. A könyv a nemzetközi híró erdélyi matematikus, *Maurer Gyula* életútját, munkásságát mutatja be. Mivel több példány már nem volt a raktárban, megvettem az utolsó, viharvert kötetet. Jó döntésnek bizonyult.

A könyv gerincét egy hosszú életútinterjú képezi, melyben Maurer professzor tanítványának, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem matematika szakán végzett Kiss Sándornak a kérdéseire válaszolva elbeszéli nem mindennapi küzdelmeit szakmájával, és az őt körülvevő világ huszadik századi irracionálisait. Külön regény ez a könyvben, melyen elgondolkodtató, szomorú tanulságokkal gazdag. Ugyanakkor mégsem lehangoló, mert azt is megmutatja, hogy az értelem szabad erejével felfegyverzett, egyenes gerincű ember miként vívhatja meg küzdelmeit a kisszerűség, az immoralitás ellen, saját igazáért. A beszélgetőtársnak és a nyílt, szókimondó tanárának közös, példaértékű műve ez a matematikával átítatott korrajz. A nyomunkba lépők kötelező olvasmánya lehetne.

Maurer Gyula a kolozsvári tudományegyetemen oktatta 1983-ig az algebrát, majd áttelepült Magyarországra. Tanított a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen, Nyíregyházán, a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán, vezette Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetem Matematikai Intézetét, dolgozott Budapesten, az MTA Matematikai Kutatóintézetében. *H. Sachs* osztrák matematikussal 1990-ben nemzetközi matematikai folyóiratot alapított, a napjainkban is megjelenő *Mathematica Pannonica*-t. Maglódon hunyt el, 2012. január 8-án. Hamvai Kolozsváron, a Házsongárdi temetőben nyugszanak, szülei sírjában.

Kiss Sándor tovább folytatta az erdélyi

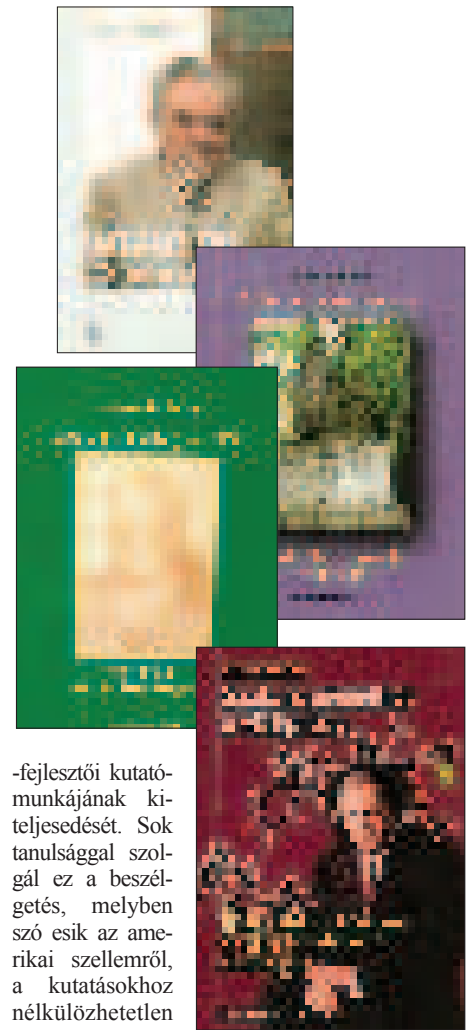
gyökerű neves természettudósok bemutató monográfiák írását. 2011-ben három további kötete is megjelent: *Weszeley Tibor* (született Brádon) és *Radó Ferenc* (Temesváron született) matematikusokról és *Bodor Miklós* (Szatmárnémetiben született) vegyészről.

A Bolyaiak vonzásában. Weszeley Tibor matematikus életpályája című könyvét *Ács Tibor* hadtörténész már részletesen bemutatta folyóiratunkban (*Természet Világa*, 2011. 6. sz.).

A matematika szolgálatában. Radó Ferenc matematikus életpályája című kötetével Kiss Sándor a Babeş-Bolyai Tudományegyetem egykori tanárának állít emléket, aki a nomográfia, a geometria, a függvényegyenletek és a matematikai programozás területén ért el jelentős eredményeket. Ma már ő is a Házsongárdi temetőben nyugszik (lásd Kása Zoltán cikkét: *Kolozsvári temetőben nyugvó matematikusok*, *Természet Világa*, 2010. 6. sz.). Radó Ferenc (1921–1990) Kiss Sándornak már nem volt alkalma beszélgetni, könyvében a róla emlékezők történeteit gyűjtötte szerves egységbe, illetve a professzorhoz legközelebb álló társsal, a feleségével készített hosszabb beszélgetést, és lánya, Ágnes megható emlékezését adta közre. Érdekesek Radó Ferenc és Orbán Béla *A geometria mai szemmel* című könyve magyarországi és erdélyi fogadtatásának újraközlései, valamint a válogatás Radó Ferenc matematikát népszerűsítő írásaiából.

A Szatmárnémetitől a világhírig című könyvével Kiss Sándor Akadémiánk külső tagjának, a Szatmárnémetiben érettségizett, Kolozsváron szerves kémiából diplomát szerző *Bodor Miklós* sikeres gyógyszertervezői életútját rajzolja meg.

E kötet is követi a szerző előző könyveinek felépítését: a nemzetközi híró elméleti és gyakorlati szerves kémikus életrajzának bemutatása után egy hosszabb beszélgetésben maga a kutató ember is elénk lép. Végigkövethetjük Bodor Miklósnak a kitartó kutatómunka lépcsőfokain magasba vezető életútját, megállva a tanulságokkal szolgáló, kitekintést adó fordulópontoknál. Szatmárnémetiből, a családi fészekből indulva, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen megszerzett diplomán át, majd az ottani Gyógyszerkémiai Kutató Intézetben fiatalon kiérdemelt doktorátus után bejárhatjuk vele az Amerikába vezető utat, és megismerhetjük gyógyszertervezői,

-fejlesztői kutatómunkájának kiteljesedését. Sok tanulással szolgál ez a beszélgetés, melyben szó esik az amerikai szellemről, a kutatásokhoz nélkülözhetetlen pénzforrásokról, a gyógyszerfeltalálás szabadalmaztatásáról, az egyetemi képzésről, s a fejlődés irányairól a gyógyszertervezésben, hogy azután a beszélgetés végén megpihenhessünk a berceli Bodor-kastélyban. A nógrádi vidék e kis településének XVII. századi barokk kastélyában, melyet Bodor Miklós mentett meg az enyészettől, hogy családjával időnként itt, a világ zajától elvonulva, nyugalomra leljen.

Kiss Sándor könyvének további fejezetben tanítványok, munkatársak értékelik Bodor Miklós munkásságát, láttatják emberarcát. Az életút illusztrációjaként e kötet végéről sem maradt el a jól összeválogatott képgaléria.

„A nagy nemzetek emelik az ő fiaikat, kis nemzeteket pedig fiaiknak kell emelni”, idézi *Apáthy Istvánt* (1863–1922), a kolozsvári egyetem zoológia professzorát, az MTA levelező tagját a könyv szerzője. Ő, aki példamutató kitartással kutatja fel és mutatja be az erdélyi magyarságnak a természettudósait, a maguknak és a magyar nemzetnek is hírnevet, megbecsülést kívívoikat. Bízunk a további kötetek megjelenésében.

STAAR GYULA